

Thema “Op reis”

De reis van de archeologische
voorwerpen van Baduhenna

4 vuurstenen sikkels afkomstig uit Helgoland, Denemarken
1 bronzen sikkel uit Mikene, Griekenland
Gevonden rond 1930 aan de Krommelaan in Heiloo
Datering: ca. 1000 v.Chr.

Oorsprong:

4 vuurstenen sikkels uit Denemarken

Vanuit Helgoland in Denemarken (tot 1814) kwamen 4 vuurstenen sikkels gemaakt van Helgoland vuursteen naar Heiloo.

Het gesteente wordt *vuursteen* genoemd omdat een slag met een stuk vuursteen op een stuk ijzer of pyriet kan resulteren in vonken, waarmee, met de nodige ervaring, een droog, brandbaar materiaal aangestoken kan worden.

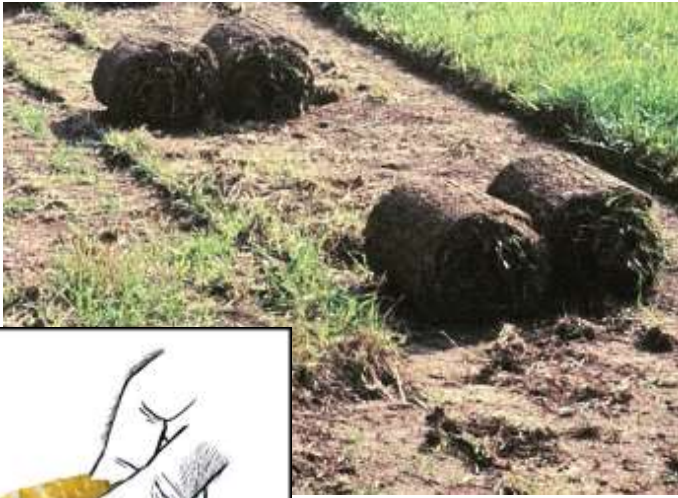
Mikene, Griekenland

1 bronzen sikkel uit Griekenland

Omstreeks 2000 jaar voor Christus was in West-Europa een uitgestrekt handelsnetwerk ontstaan. In de handel speelden bronzen objecten een grote rol. Brons, een legering van koper en tin, werd de belangrijkste grondstof voor het vervaardigen van gebruiksvoorwerpen, sieraden en wapens.

De acropolis Mykene werd het centrum van een nieuw machtsgebied, waarvan de invloed zich al spoedig zou gaan uitstrekken over een groot deel van de Middellandse Zee.

Gebruik sikkels: om plaggen te snijden voor de bouw van huizen

In de bronstijd waren dolken en gereedschappen gemaakt van het kostbare brons, maar dat was nog lange tijd erg zeldzaam. Daarom werden ze ook nagemakt van hoge kwaliteit vuursteen.

Onderzoek heeft uitgewezen dat de vuurstenen sikkels zeer waarschijnlijk dienden voor het snijden van plaggen die werden gebruikt voor de bouw van huizen.

Inheems Romeins grote aardewerk voorraadpot

Vindplaats: Uitgeesterweg, Limmen
Datering: 1^e-3^e eeuw n.Chr.

Inheems Romeins aardewerk

Met de komst van de Romeinen in ons land veranderde er veel, maar het dagelijks leven op het platteland bleef nog lange tijd grotendeels hetzelfde. Het duurde bijvoorbeeld nog heel lang voordat het inheemse, handgemaakte aardewerk werd verdrongen door het importaardewerk van de Romeinen.

Het in Heiloo gevonden inheems Romeins aardewerk is mogelijk gemaakt door de oorspronkelijke bewoners van de streek in en rond Heiloo. Het merendeel van het vaatwerk is **oxiderend gebakken**, waardoor het een lichtbeige kleur heeft. De kern van het aardewerk is vaak zeer donker tot zwart. De meeste zijn voorraadpotten.

Bij **oxiderend bakken** (dit is onder toevoer van zuurstof) die in de regel wordt toegepast, zorgen de metalen in de klei voor de "gewone" kleur, die meestal rood is omdat de klei ijzerhoudend is (roestkleur).

Inheems Romeins aardewerk museum Baduhenna

Het aardewerk uit Duitsland

Baardmankruik van steengoed

Vindplaats: Landgoed Ter Coulster

Datering: 1525-1575

Oorsprong en gebruik

Een **Baardmankruik** is een kruik die gemaakt is in het Rijnlands "Steengoed"-gebied rondom de stad Keulen in de 15e tot en met de 18e eeuw. De heel vroege vormen uit de 15e en 16e eeuw (Spitsneuzen) lijken hun oorsprong te hebben in kruiken uit de Romeinse tijd.

Baardmankruiken zijn genoemd naar het bebaarde gezicht op de hals. In vroeger eeuw waren ze zeer populair. Dit blijkt onder meer uit de vele archeologische vondsten en uit afbeeldingen van de drinkkan op 17de eeuwse schilderijen met taferelen van feesten.

Aelbert Cuyp
De mosseleter
Museum Boymans Beuningen

Onderstuk van Pingsdorf pot uit een waterput – wijk IJpestein

Datering: 1150-1200

Oorsprong:

Pingsdorf-aardewerk is meestal gedraaid en wordt gemaakt **vanaf de tiende eeuw**.

Het is merendeels afkomstig uit het plaatsje Pingsdorf in het Vorgebirge (Duitsland) en is vooral herkenbaar aan de matig fijne zandmagering (mengen met zand om ervoor te zorgen dat de pot niet barst) en de decoratie (strepen, stippen en andere eenvoudige motieven) opgebracht met rode tot paarse ijzeroxidenverf.

Gebruik:

Vooral gebruikt zijn voorraadpotten met een tuit (tuitpotten), (drink)bekers en enkele handgemaakte kogelpotten.

Voorbeeld Pingsdorf-aardewerk
Museum Rotterdam

Jacobakan

Steengoed uit Siegburg
Vindplaats: Raadhuisweg
Datering 1350-1500

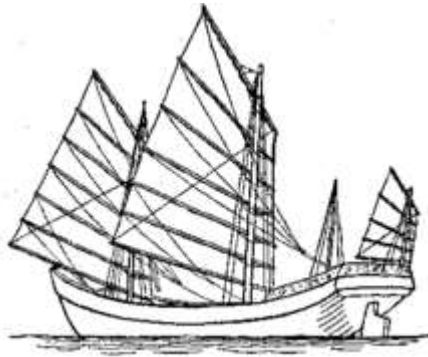
De naam is verbonden aan een hardnekkige mythe, die wil dat Jacoba van Beieren, gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland, op het eind van haar leven de eenzaamheid en haar hartzeer in een torenkamer van het slot Teilingen verdrook en het kannetje over haar hoofd in de vijver gooide.

De aardewerkvorm die we kennen als Jacobakan komt al voor voordat de gravin geboren was en de (tertiaire) klei waarvan deze gebakken werd en komt in Holland helemaal niet voor. De sinds de zeventiende eeuw veelvuldig gevonden Jacobakannen blijken uit het Duitse keramiekcentrum Siegburg afkomstig, van waaruit vaatwerk onder andere naar de Nederlanden werd geëxporteerd.

Porselein uit China

Porselein is een Chinese vinding. Het keramisch product is zo genoemd vanwege de gelijkenis met het glimmende oppervlak van de schelp.

Het is vervaardigd uit **kaolien** (ook wel porseleinaarde genoemd), **vermengd met veldspaat en kwarts**. Nadat het in een bepaalde vorm in een oven gebakken is, wordt het **geglazuurd**. Dit geschiedt wederom in een oven. De grote aantrekkingskracht van porselein wordt mede bepaald door de **decoratieve schilderingen**, die zowel bovenop als onder het glazuur kunnen worden aangebracht.

Al in de 16e eeuw vervoerden Portugezen porselein uit Azië naar Europa; de VOC volgde in de 17e eeuw in dat voorbeeld. Het ging hier om porselein uit China, dat in de 17e eeuw van Chinese jonken in Batavia werd betrokken.

Schotel uit China

Porseleinen klapmuts uit China, type kraakporselein.
Vindplaats: Westerweg, Oude Trefpunt
Datering: 1^e kwart 17^e eeuw

Schoteltje uit China

Porseleinen schoteltje uit China

Vindplaats: De Vrieswijk, Het Zevenhuizen

Datering: 17^e eeuw

Vervoer per paard

Metalen Stijgbeugel

Vindplaats: Landgoed Ter Coulster

Rijksmuseum

Ruiter op een steigerend paard, Pieter Nolpe, anoniem, Jan Martszen de Jonge, 1623 - 1703

Vervoer: glissen

Glissen (schaatsen gemaakt van bewerkt bot die onder schoenen of een prikslee werden gebonden). Er zijn meerdere glissen in Heiloo gevonden.

Glis
Vindplaats: Landgoed Ter Coulster

Hendrick Avercamp:
Winterlandschap met Ijsvermaak, 1608
Rijksmuseum, Amsterdam

Beeld en tekst: Kitty Hoogland